

Značení obalů

Ustanovení zákona č. 477/2001 Sb., o obalech po novele č. 66/2006 Sb. zní takto:

§ 6

Označování obalů

Pokud osoba, která uvádí na trh nebo do oběhu obal nebo balený výrobek, označí na tomto obalu nebo baleném výrobku materiál, ze kterého je obal vyroben, je povinna provést toto značení v souladu s právem Evropských společenství^{9c)}.

^{9c)}Příloha č. I až VII rozhodnutí Komise 97/129/ES ze dne 28. ledna 1997, kterým se zavádí identifikační systém pro obalové materiály podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES o obalech a obalových odpadech.

Pro objasnění je třeba uvést jedno ze základních ustanovení z tohoto rozhodnutí Komise 97/129/ES. „Rozhodnutí, zda zavést systém označování jako závazný pro některý materiál (materiály) lze přijmout v souladu s postupem stanoveným v článku 21 Směrnice č. 94/62/EC.“

Co z této úpravy tedy vyplývá? Stručně řečeno asi toto:

- Pokud máte v úmyslu značit obaly z hlediska použitého obalového materiálu, měli byste se držet číselných a písmenných symbolů obsažených v tomto Rozhodnutí.
- Dále je třeba vést na paměti, že Výbor zástupců členských zemí dle článku 21 může toto Rozhodnutí kdykoliv zezávacit i když toto ještě nikdy od roku 1997 neučinil.
- Z pohledu Zákona o obalech již není nutné informovat spotřebitele o způsobu nakládání s obalem, protože tuto podmínku Směrnice 94/62/EC ani Rozhodnutí komise nikdy neobsahovala a neobsahuje. **POZOR**, ovšem na ustanovení jiných předpisů, jako je zákon o odpadech, o chemických látkách či zákona o léku apod.! Požadavky těchto zákonů je třeba dodržovat bez ohledu na to, že ze Zákona o obalech byla tato povinnost vypuštěna.
- Pokud nechcete i nadále používat na obalech materiálovou identifikaci obalu či „basketbalistu (symbol postavy cosi odhazující do koše) nemohou nám již jako v minulosti být uloženy žádné sankce.
- Symbol – Anti-littering, „basketbalista“ (symbol postavy cosi odhazující do koše) se tímto vrátil zpět k původnímu užití jako osvětový symbol s významem: Neznečišťuj životní prostředí!
- Závěrem je třeba pro úplnost uvést, že k oběma v roce 2001 stanoveným a v roce 2006 zrušeným informačním povinnostem byly vydány dvě technické normy ČSN 77 0052-2 a ČSN 77 0053, které byly k 30. 9. 2014 zrušeny.

Od roku 1994 došlo již k několika novelám Směrnice, a přesto ustanovení týkající se možnosti vydání směrnice o značení obalů z ní nebylo nikdy vypuštěno. A proto si Vám dovolujeme poskytnout několik málo užitečných rad ze zrušené technické normy ČSN 77 0052-2 týkající se materiálové identifikace, která byla připravena dle Rozhodnutí Komise 97/129/ES ze dne 28. ledna 1997, na které se ustanovení Zákona o obalech v §6 pod čarou odkazuje. Proto i nadále můžete postupovat podle ní, jak tomu činí většina firem a jak si většina spotřebitelů na tento způsob označování obalů zvykla.

1. Hned na úvod je třeba si uvědomit, že v textu celé normy byl v podstatě termín „obal“ používaný v předchozí verzi nahrazen termínem „součást obalu“. Hlavním důvodem je problematické definování obalu na rozdíl od součásti obalu.

„Součást obalu: část obalu, která může být oddělena rukou nebo použitím jednoduchých fyzických prostředků (ČSN EN 13193)“

Pokud si představíme láhev na minerální vodu, pak pouze spojením všech součástí obalu (tělo láhve, uzávěru a etikety) vytvoříme celek, který je schopen plnit funkce obalu (chrání, obsahuje, informuje apod.). Bohužel doposud mnohdy přetrvávají extrémní názory, že samostatné tělo láhve nebo samostatný uzávěr nebo dokonce samostatnou etiketu, lze považovat za obal. Jedná se pouze o součásti, protože jednotlivě, sami o sobě neplní funkce obalu, teprve až jejich spojením a naplněním vznikne obal!

2. Text zrušené normy obsahuje ustanovení o tom, že povinnost přítomnosti identifikačního značení se vztahuje na všechny součásti spotřebitelských obalů vyrobených z kovů, plastů a kompozitních materiálů a naopak v případě součástí spotřebitelských obalů z ostatních materiálů (papír, sklo, dřevo a textil) je identifikační značení dobrovolné. Toto jsou dnes samozřejmě již přežitá fakta, jak je konstatováno již v úvodu tohoto dokumentu s odkazem na novelu Zákona o obalech č.66/2006. **Dnes již je označení všech součástí spotřebitelských, skupinových i přepravních obalů zhotovených z jakéhokoliv materiálu dobrovolné.**

Dále text zrušené normy obsahoval zcela logickou výjimku z této povinnosti týkající se velmi malých obalů a součástí obalů o objemu 50ml a 5g a dále pak pro ostatní součásti obalů jako jsou etikety, štítky, visačky, víčka, uzávěry, zátky, záklopy, dávkovače, aplikátory, vnitřní fixační prostředky, proložky, ...atd. atd. bez ohledu na jejich velikost. Dnes již samozřejmě tato výjimka také nemá smysl, ale je zase dobrým vodítkem, co má smysl na obale či etiketě vyznačit, pokud budete i nadále chtít materiálovou identifikaci provádět.

Pokud si představíme balení minerální vody a součásti (tělo láhve, uzávěr a etiketa), pak na obale bude vyznačen pouze materiál, z kterého je vyrobena nosná část, tedy tělo láhve, s největší pravděpodobností PET – Polyethylentereftalát.

3. Norma také definovala identifikační značení pro využití odpadů z obalů samo o sobě, a to variantně sestávající se z:
 - identifikačního číselného kódu a z grafické značky;
 - identifikačního písmenného identifikačního kódu a z grafické značky
 - identifikačního písmenného a číselného identifikačního kódu a z grafické značky

Příklady balení minerální vody:

Všechny tři varianty jsou významově totožné a je pouze na výrobci, pro kterou se rozhodne. V tomto směru je a byla naprostá volnost.

Je a byla samozřejmě možná varianta prolisu pouze písmenného kódu materiálu bez grafického symbolu ve dně či stěně součásti obalu (viz příklad).

PET

Varianta prolisu pouze číselného kódu bez grafického symbolu však pozbývá smyslu, zda se k ní vůbec uchýlit, protože v očích laika, a uvědomme si, že právě jim se většina obalů dostává, může znamenat cokoliv, od čísla formy, šarže, velikosti...

4. Systém číselných nebo písmenných identifikačních kódů všech skupin materiálů a jejich kombinace pro jednotlivé materiály je uveden příloze B až H této normy. Tabulky včetně poznámek pod nimi jsou přesně tím, co ve své příloze obsahuje Rozhodnutí Komise 97/129/ES.
5. Norma doporučuje i **„...umístění číselného identifikačního kódu do středu a písmenného identifikačního kódu pod grafickou značku“**. I když se v tomto směru umístění písmenných a číselných kódů opět pouze doporučuje, zůstává faktem, že tento způsob je obvyklý a již dlouhodobě zažitý praxí.
6. Co se týká, grafické značky „obrazec sestávající ze tří plných šipek ve tvaru rovnostranného trojúhelníku“.

Jedná se o klasickou značku, tzv. Möbiova smyčka. Je symbol široce uznávaný spotřebiteli jako významný z hlediska ochrany životního prostředí. **Norma ISO 14021, která umožňuje Möbiovu smyčku veřejně používat jako symbol výrobku, obalu nebo s ním spojené součásti, která je recyklovatelná.** Jedná se o znak obecný, pro jeho použití na obalu není tedy potřeba žádných dalších dokumentů s ohledem na autorská či licenční práva.

S ohledem na skutečnost, že dnešní vyspělé technologie již dovolují zpracovávat v podstatě každý z běžně používaných obalů a ve většině materiálů se s ohledem pro úsporu používá recyklovaný materiál, není tato podmínka žádnou překážkou jeho použití, s doplněním informace o jaký materiál se jedná.

Pozn. A nejedná se jen o tak běžné materiály jako je papír a sklo ale i plastové obaly. Dokonce i takové PET láhve, o kterých se ještě před 15 lety psalo, že pro tzv. recyklaci „bottle to bottle“ je vhodné jen asi 10% použitých lahví, dnes výrobci používají i 80% recyklovaného materiálu na výrobu nové láhve.

7. Další užitečnou informací, kterou tato zrušená norma obsahuje je definice kompozitního materiálu/obalu:

„kompozitní materiál: materiál z různých materiálových skupin (např. skupina plasty, skupina papíry a lepenka, skupina kovy, skupina sklo apod.), které nelze od sebe ručně oddělit (např. vrstvený materiál; dno, víko nebo jiná část jsou z různých, ručně od sebe neodělitelných materiálů); materiál sestávající z více materiálů, bez ohledu na to, zda se jedná o materiál z jedné nebo více materiálových skupin, kde jeden materiál je obsažen minimálním podílem 95% hmotnostních, se pro potřeby značení podle této normy nepovažuje za kompozitní materiál a označí se podle převažujícího materiálu.“

Toto ustanovení týkající se hranice 95%, je sice nad rámec Směrnice 92/64/EC, která naopak nedefinuje hranici, od které již hovoříme o kompozitu vůbec a §48 Zákona o obalech, který jí definuje na hranici 70%, ale pokud vezmeme jako příklad papír potažený Polyetylénem, pro zpracovatele

(papírnu) se bude vždy jednat o kompozit, ať již tam bude Polyetylénu 5% nebo 25% a musí mít pro příjem tohoto materiálu jinak upravenou vstupní technologii.

ALE POZOR! V těchto případech se můžete setkat s tím, že to co se jeví jako „hliníkové fólie“ je pouze nástrik nebo lak! V tomto případě se tedy nebude jednat o kompozitní materiál a tento obal se označuje identifikačním značením podkladového plastu.

Typickým příkladem kompozitního obalu je tzv. „krabice na mléko“, „tetrapak“ – správně řečeno nápojový kartón, který je vytvořen z vrstev papíru, plastu a v případě trvanlivých výrobků ještě tenkou hliníkovou fólií, popřípadě ještě plastovým uzávěrem. Tyto jednotlivé materiály nejsou od sebe ručně oddělitelné.

8. Dále norma obsahuje poměrně logická ustanovení týkající se umístění označení:

„Identifikační značení se umísťuje přímo na součástech obalu, z nichž je obal složen, potiskem, vytlačáním nebo vyražením nebo jiným vhodným způsobem.“;

„Identifikační značení součásti obalu lze umístit na etiketu, která je k dané součásti připevněna.“ a

„Identifikační značení musí být odolné a trvanlivé, a to i po otevření obalu.“, bez jehož splnění by to celé úplně postrádalo smysl.

9. Norma bere v úvahu, že kromě ní existují i další normativní systémy pro materiálové identifikace obalů či výrobků jako je EN ISO 1043-1:2000 či CR 14311:2002, které se běžně v Evropě či globálně používají. Proto je zde výslovně uvedena i ta možnost ponechat toto stávající a pouze si uvědomit zdroj tohoto způsobu označování.

Závěrem lze říci to, že i když byla norma zrušena, nic vám nebrání značení používat i nadále. Norma obsahuje dobré vodítko, co má smysl označovat a obsahuje, to co Zákon o obalech neobsahuje, tedy písmenné a číselné kódy dle Rozhodnutí EK č. 97/129.

Identifikační kódy – Plasty

Materiál	Písmenný kód	Číselný kód
Polyethylentereftalát	PET	1
Vysokohustotní (lineární) polyetylén	HDPE	2
Polyvinylchlorid	PVC	3
Nízkohustotní (rozvětvený) polyetylén	LDPE	4
Polypropylén	PP	5
Polystyren	PS	6
Ostatní		7

Identifikační kódy - Papíry a lepenky

Materiál	Písmenný kód	Číselný kód
Vlnitá lepenka	PAP	20
Hladká lepenka	PAP	21
Papír	PAP	22

Identifikační kódy - Kovy

Materiál	Písmenný kód	Číselný kód
Ocel	FE	40
Hliník	ALU	41

Identifikační kódy - Dřevo

Materiál	Písmenný kód	Číselný kód
Dřevo	FOR	50
Korek	FOR	51

Identifikační kódy - Textil

Materiál	Písmenný kód	Číselný kód
Bavlna	TEX	60
Juta	TEX	61

Identifikační kódy - Sklo

Materiál	Písmenný kód	Číselný kód
Bílé sklo	GL	70
Zelené sklo	GL	71
Hnědé sklo	GL	72

Identifikační kódy - Kompozitní materiály

U kompozitních materiálů písmenný identifikační kód sestává z písmene C, vyjadřujícího, že jde o obal z kompozitního materiálu a za lomnou čarou (/) z písmenného identifikačního kódu materiálu, jehož zastoupení v materiálovém složení (vyjádřeném plošnou hmotností) převažuje. Například písmenný identifikační kód obalů na nápoje je C/PAP, což odpovídá číselnému kódu 84, kde je převažujícím materiálem skládačková lepenka.

Materiál	Písmenný kód	Číselný kód
Papír a lepenka/různé kovy	C/*	80
Papír a lepenka/plast	C/*	81
Papír a lepenka/hliník	C/*	82
Papír a lepenka/ocelový pocín. plech	C/*	83
Papír a lepenka/plast/hliník	C/*	84
Papír a lepenka/plast/hliník/ocelový pocínovaný plech	C/*	85
Plast/hliník	C/*	90
Plast/ocelový pocínovaný plech	C/*	91
Plast/různé kovy	C/*	92
Sklo/plast	C/*	95
Sklo/hliník	C/*	96
Sklo/ocelový pocínovaný plech	C/*	97
Sklo/různé kovy	C/*	98

POZNÁMKA 1

*) Písmenný identifikační kód materiálu převažujícího svou plošnou hmotností.

POZNÁMKA 2

Při posuzování kompozitního materiálu nemusí být dodrženo pořadí jednotlivých materiálových vrstev tak, jak je přiřazeno k číselnému identifikačnímu kódu. Stejný číselný identifikační kód lze uvést u kompozitních materiálů i v případě, že se některá z vrstev v obalovém materiálu opakuje. Například kompozitní materiál ve složení plast/hliník/plast lze také zařadit pod identifikační číselný kód 90.

POZNÁMKA 3

Materiál nebo součást obalu sestávající z více materiálů, kde jeden materiál je obsažen minimálním podílem 95 % hmotnostních, se pro potřeby značení podle této normy nepovažuje za kompozitní materiál a označí se podle převažujícího materiálu. (Například nádobku aerosolového rozprašovače ze skla potaženého plastem s plastovým uzávěrem není nutné značit. Označení součástí spotřebitelských obalů ze skla je dobrovolné).

Podle zákona č. 22/1997 Sb. smějí být české technické normy rozmnožovány a rozšiřovány jen se souhlasem Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ)

Adresa, na kterou můžete zasílat objednávky a kde získáte informace o prodeji norem ČSN:

Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ)

Biskupský dvůr 5
Praha 1
telefon: 221 802 802

Více informací na: http://www.unmz.cz/cz/50/externi_distribuce.htm

Konzultace ohledně **značení obalů** nebo **splnění podmínek uvedení obalu na trh** Vám poskytne manažer klientského oddělení EKO-KOM, a.s.:

Zbyněk Kolář

tel. číslo: 729 848 460

e-mail: kolar@ekokom.cz

Další informace naleznete na www.ekokom.cz.